

Julia Krakowska, Wydział Ekonomiczny, Uniwersytet Gdański

PROBLEMY TURYSTYCZNE SPLITU I SPOSOBY ICH OGRANICZENIA

Abstrakt: Artykuł analizuje wyzwania związane z nadmiernym ruchem turystycznym w Splicie oraz wprowadzone regulacje mające na celu ograniczenie jego negatywnego wpływu na życie mieszkańców i infrastrukturę miejską. Omówione zostają zmiany w przepisach dotyczących hałasu, najmu krótkoterminowego, zasad porządkowych oraz kontrola liczby turystów. Na podstawie badań przeprowadzonych w Splicie i innych europejskich miastach przedstawiono postawy mieszkańców wobec overtourism, wskazując na rosnące niezadowolenie oraz konieczność wdrożenia bardziej zrównoważonego modelu turystyki. Wyniki badań podkreślają, że choć turystyka przynosi korzyści gospodarcze, jej nadmierna skala może prowadzić do degradacji przestrzeni miejskiej i spadku jakości życia mieszkańców.

Słowa kluczowe: zrównoważona turystyka; Split; overtourism; regulacje turystyczne

Wprowadzenie – kontekst rozwoju turystyki

Split jest jednym z najważniejszych miast turystycznych w Chorwacji. Od lat przyciąga odwiedzających swoją unikalną historią, pięknymi plażami i bogatą ofertą rozrywkową. Do 2022 roku turystyka w tym regionie rozwijała się dynamicznie, napędzana zarówno przez naturalne walory krajobrazowe, klimat, inwestycje w infrastrukturę, jak i międzynarodową integrację państwa. Przystąpienie Chorwacji do Unii Europejskiej w lipcu 2013 roku miało kluczowy wpływ na rozwój turystyki. Członkostwo w UE ułatwiło podróżowanie obywatelom państw członkowskich, co wpłynęło na zwiększenie liczby odwiedzających. Ponadto, Chorwacja otrzymała znaczne środki finansowe z budżetu UE, które zostały przeznaczone na rozwój infrastruktury turystycznej. W latach 2013-2022 całkowite wydatki Unii Europejskiej na rzecz Chorwacji wyniosły od 290 mln EUR w 2013 roku do 2059,6 mln EUR w 2022 roku (tab. 1).

Turystyka w Chorwacji stanowi istotną część gospodarki kraju, co potwierdzają dane dotyczące jej udziału w PKB. W 2019 roku sektor turystyczny odpowiadał za 25,6% PKB Chorwacji, a w 2022 roku wartość ta wzrosła do 25,8%, co stanowi jeden z najwyższych wskaźników w Unii Europejskiej¹. Jednak pandemia COVID-19 spowodowała gwałtowny

¹ Statista – dane statystyczne: <https://www.statista.com/statistics/1228395/travel-and-tourism-share-of-gdp-in-the-eu-by-country/> (dostęp: 22.12.2023).

spadek liczby turystów – z 19,6 mln przyjezdnych w 2019 roku do 7 mln w 2020 roku², co miało poważne konsekwencje dla sektora zatrudnienia. W ramach środków zaradczych, na podstawie decyzji Rady UE z dnia 25.10.2022 roku, Chorwacja otrzymała pożyczkę w wysokości 1,57 mld Euro na wsparcie gospodarki i utrzymanie miejsc pracy³.

Tabela 1. Całkowite wydatki UE na rzecz Chorwacji lata 2013-2022

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
mln EUR	290	584,3	604,6	921,4	663,1	1120,3	2073,7	2688,4	2320	2059,6

Źródło: Opracowano na podstawie: oficjalna strona internetowa Unii Europejskiej:
https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending-and-revenue_pl - EU spending and revenue - Data 2000-2022 (dostęp: 05.01.2024).

Od 1 stycznia 2023 roku Chorwacja dołączyła do strefy Schengen oraz przyjęła Euro jako oficjalną walutę, co dodatkowo uprościło podróżowanie i zwiększyło atrakcyjność kraju dla turystów z obszaru Strefy Euro. Wprowadzenie wspólnej waluty wyeliminowało konieczność wymiany walutowej, choć początkowo budziło obawy społeczne związane z potencjalnym wzrostem cen. Aby załagodzić sytuację w kraju, rząd podjął działania chroniące konsumentów. Przyjęte środki miały na celu zapewnienie płynnego procesu zmiany waluty i minimalizowanie ewentualnych negatywnych skutków dla obywateli. Przykładowo, do 31 grudnia 2023 roku ceny towarów i usług były wyrażane zarówno w Euro, jak i w - rodzimej walucie Chorwacji - Kunach. Kurs walutowy musiał być jasno i czytelnie podany obok cen. Wprowadzenie wspólnej waluty nie odbyło się jednorazowo, lecz przez okres dwóch tygodni po oficjalnym przekształceniu. W tym czasie banknoty i monety Euro oraz Kuny były równocześnie akceptowane jako środki płatnicze. Do końca 2023 roku istniała możliwość bezpłatnej wymiany do 100 banknotów i 100 monet Kuny. Przy większych transakcjach banki komercyjne pobierały opłatę za proces wymiany. Ograniczenie bezpłatnej wymiany było strategią rządu mającą na celu skupienie się na potrzebach przeciętnego konsumenta. Podnoszenie cen w związku z procesem wymiany waluty zostało surowo zabronione. Firmy, które naruszały ten zakaz, były zgłaszane przez konsumentów odpowiednim organom.

² Statista – dane statystyczne: <https://www.statista.com/statistics/413226/number-of-arrivals-spent-in-short-stay-accommodation-in-croatia/> (dostęp: 22.12.2023).

³ Decyzja wykonawcza Rady UE z dnia 22 października 2022: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D2079&from=EN> (dostęp: 22.12.2023).

W przypadku stwierdzenia nieuzasadnionych podwyżek, organy te miały uprawnienie do nałożenia grzywny na nieuczciwą firmę⁴.

Początkowo rozwój turystyki w Splicie przynosił korzyści ekonomiczne, zwłaszcza dzięki napływowi młodych turystów wydających znaczące kwoty na rozrywkę, gastronomię i noclegi. Jednak z czasem ich obecność stała się problematyczna. Split zyskał reputację imprezowej destynacji, co skutkowało nieprzerwanym hałasem, zaśmieceniem przestrzeni publicznej i rosnącą frustracją mieszkańców. W odpowiedzi władze miasta zaczęły wdrażać nowe strategie zarządzania ruchem turystycznym. Lata 2023-2024 przyniosły kluczowe regulacje, których efekty będą miały wpływ na przyszłość turystyki w Splicie.

Charakterystyka turysty w Splicie do 2022 roku

Split od lat przyciągał zróżnicowaną grupę turystów, jednak do 2022 roku można było wyróżnić kilka dominujących trendów. Miasto cieszyło się ogromnym zainteresowaniem wśród młodych podróżników, zwłaszcza tych poszukujących intensywnego życia nocnego. To grupa, składająca się głównie z turystów w wieku 18-35 lat⁵. Ich zainteresowanie skupiało się na bogatym życiu nocnym, festiwalach muzycznych oraz licznych klubach i barach, zwłaszcza w rejonie Riva. Szczególną rolę odegrał festiwal Ultra Europe, który od 2013 roku przyciągał tysiące młodych ludzi z całego świata, promując Split jako atrakcyjne miejsce dla miłośników muzyki elektronicznej. Według organizatorów, przeciętny uczestnik festiwalu wydawał w przeliczeniu około 3000 Euro, co znacząco wpływało na lokalną gospodarkę⁶. Choć młodzi turyści stanowili istotną część odwiedzających, ich obecność wiązała się również z pewnymi wyzwaniem dla mieszkańców i lokalnych władz. Intensywne życie nocne generowało hałas, zwłaszcza w historycznym centrum, a głośne imprezy na plażach i ulicach często zakłócały spokój. Wzmożony ruch turystyczny przyczyniał się także do problemów środowiskowych a pozostawione odpady zanieczyszczały miasto. Dodatkowo niektórzy młodzi ludzie nie zawsze wykazywali szacunek dla miejscowej kultury i norm społecznych, co negatywnie

⁴ Europejski Bank Centralny: <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/croatia/html/index.pl.html> (dostęp: 06.01.2024).

⁵ Statista – dane statystyczne: <https://www.statista.com/statistics/1275897/croatia-international-tourist-arrivals-by-age/> (dostęp: 09.01.2024).

⁶ P. Bradbury, *Split party tourism: problem, solution simply explained*, 2023: <https://total-croatia-news.com/news/travel/split-party-tourism-problem/> (dostęp: 21.02.2025).

wpływało na atmosferę miasta⁷. Wzrost turystyki młodzieżowej sprzyjał również pojawieniu się nielegalnych działań, m.in. takich jak handel narkotykami⁸.

Drugą istotną grupę stanowili seniorzy oraz rodziny, którzy wybierali Split ze względu na jego dziedzictwo historyczne, spokojną atmosferę i możliwość zwiedzania zabytków. Ich wydatki były wyższe, obejmowały hotele o wyższym standardzie, restauracje oraz bilety wstępu do muzeów i innych atrakcji kulturalnych. Ta grupa była bardziej pożądana przez lokalnych przedsiębiorców oraz mieszkańców, ponieważ nie generowała problemów związanych z hałasem i nieodpowiednim zachowaniem.

Różnorodność turystów odwiedzających Split stawiała przed miastem wyzwania związane z zarządzaniem infrastrukturą oraz utrzymaniem równowagi między potrzebami mieszkańców a oczekiwaniami odwiedzających. Wzrost liczby apartamentów na wynajem krótkoterminowy doprowadził do wzrostu cen nieruchomości, co utrudniało lokalnym mieszkańcom, zwłaszcza młodym, znalezienie przystępnych cenowo mieszkań. W odpowiedzi na te problemy, inicjatywy obywatelskie, takie jak „Najamnici Zajedno”, zaczęły domagać się ograniczenia liczby apartamentów przeznaczonych dla turystów w budynkach wielorodzinnych⁹. Pod wpływem rosnącej presji społecznej oraz konieczności zapewnienia zrównoważonego rozwoju sektora turystycznego władze miejskie podjęły decyzję o wdrożeniu strategii regulującej turystykę. Jej głównym celem było ograniczenie dominacji turystyki imprezowej oraz zwiększenie atrakcyjności Splitu dla starszych i bardziej zamożnych odwiedzających¹⁰.

Stworzenie persony – turysty idealnego

Z marketingowego punktu widzenia, przyjezdni są traktowani jako klientela, a odpowiednie dopasowanie oferty turystycznej do ich oczekiwań jest kluczowe dla rozwoju miasta. Persona turysty, czyli modelowy profil odwiedzającego, pozwala lepiej zrozumieć potrzeby podróżnych i dostosować strategię marketingową miasta oraz jego infrastruktury¹¹. Celem nowej strategii turystycznej Splitu jest przyciągnięcie „idealnego” turysty – osoby, która

⁸ I. Lahiri, *Soaring rent, drunken behaviour and peeing in public: Split locals have had enough of party tourists*, 2024: <https://www.euronews.com/travel/2024/11/02/soaring-rent-drunken-behaviour-and-pee-ing-in-public-split-locals-have-had-enough-of-party-> (dostęp: 21.02.2025).

⁹ J. Bawolek, *Chorwacja ma dość masowej turystyki. Uruchomiono internetową petycję*, 2024: <https://www.pap.pl/aktualnosci/chorwacja-ma-dosc-masowej-turystyki-uruchomiono-internetowa-petycje> (dostęp: 21.02.2025).

¹⁰ P. Bradbury, *UK Media, Foreign Office Reports on Split Tourism Rules*, 2023: <https://total-croatia-news.com/news/travel/split-tourism-rules/> (dostęp: 28.02.2025).

¹¹ J. McMurtry, *Marketing for Dummies*, Wydanie V, tłum. J. Romański, 2020, s. 36.

szanuje kulturę i historię miasta, wykazuje otwartość na nowe doświadczenia, a jej postawa wspiera zrównoważoną turystykę.

Tabela 2. Cechy idealnego turysty odwiedzającego Split

Cechy	Opis
Szacunek dla historii i kultury	Turysta idealny ceni zabytki, odwiedza muzea i interesuje się lokalnym dziedzictwem, takim jak Pałac Dioklecjana czy katedra św. Duję.
Świadomość ekologiczna	Rozumie wpływ turystyki na środowisko i lokalną społeczność, wybiera ekologiczne rozwiązania oraz wspiera lokalnych przedsiębiorców.
Aktywność i eksploracja	Oprócz zwiedzania zabytków ceni sobie aktywności na świeżym powietrzu, np. trekking, nurkowanie czy żeglarstwo.
Poszukiwanie autentycznych doświadczeń	Odwiedza nie tylko główne atrakcje turystyczne, ale także mniej znane miejsca, uczestniczy w lokalnych wydarzeniach i poznaje mieszkańców.
Zrównoważona turystyka	Dbą o to, by jego obecność miała jak najmniejszy negatywny wpływ na miasto i jego mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 3. Przykładowe osoby turystów w Splicie

	Anna i Tomasz	Rodzina Weber
Wiek	55 i 58 lat	38 i 40 lat (rodzice), 10 i 13 lat (dzieci)
Pochodzenie	Polska	Austria
Preferencje	Zwiedzanie zabytków, lokalna kuchnia, spokojne spacerowanie.	Aktywny wypoczynek, zwiedzanie, plażowanie.
Wydatki	Wysokie – wybierają hotele o wyższym standardzie, jadają w restauracjach, kupują lokalne pamiątki.	Średnie do wysokich – wybierają komfortowe apartamenty, korzystają z atrakcji rodzinnych i lokalnych restauracji.
Styl podróżowania	Cenią wygodę, ale i autentyczność – chętnie korzystają z przewodników, uczęszczają na koncerty i festiwale historyczne.	Połączenie edukacji i relaksu – zwiedzanie Pałacu Dioklecjana, rejsy po okolicznych wyspach, rodzinne wycieczki rowerowe.
Oczekiwania	Spokojna atmosfera, brak nadmiernego tłoku, możliwość poznania lokalnej kultury bez imprezowego zgiełku.	Atrakcje dostosowane do rodzin, spokojne otoczenie, możliwość poznania lokalnej kultury w przystępnej formie dla dzieci.

Źródło: Opracowanie własne.

Regulacje wprowadzone w latach 2023 i 2024

W odpowiedzi na rosnące skargi mieszkańców po sezonie w 2022 roku, władze Splitu w 2023 roku wprowadziły szereg regulacji mających na celu poprawę porządku publicznego, ograniczenie hałasu oraz ochronę estetyki i funkcjonalności miasta. Nowe przepisy dotyczyły zarówno zasad zachowania w przestrzeni publicznej, jak i ochrony infrastruktury miejskiej przed nadmiernym obciążeniem wynikającym z masowej turystyki.

W ramach uchwały o utrzymaniu porządku publicznego (tzw. „Odluka o javnom redu i miru”) określono katalog wykroczeń zakłócających spokój mieszkańców oraz wprowadzono surowe kary finansowe za ich naruszanie¹². Przykładem takich regulacji było wprowadzenie zakazu prowadzenia głośnych prac budowlanych i instalacyjnych w określonych godzinach (14:00–17:00 oraz 22:00–7:00), za którego złamanie groził mandat w wysokości 150 Euro. Dodatkowo, wprowadzono rygorystyczne przepisy dotyczące spożywania alkoholu w miejscach publicznych – za picie napojów alkoholowych na ulicach, szczególnie w centrum miasta, groziła kara 300 Euro¹³. Ukarane może być również przebywanie klientów w lokalach gastronomicznych po godzinach ich zamknięcia – ma to zapobiegać przedłużaniu nielegalnych imprez nocnych. W ramach walki z hałasem i nocnymi incydentami, w 2023 r. władze miasta zaproponowały także skrócenie godzin otwarcia do północy barów i klubów w ścisłym centrum. Początkowo pomysł ten napotkał jednak opór. Ministerstwo Turystyki Chorwacji nie zatwierdziło wówczas tej uchwały¹⁴. Jednak od maja 2024 r. kluby i bary w obrębie starego miasta zamykały się już o 24:00. Jedynie lokale na nadmorskiej promenadzie Riva mogły działać dłużej (w weekendy do 2:00). Dzięki temu w mieszkalnych uliczkach centrum nocą zapanował względny spokój¹⁵.

Podobnie, jak w innych dalmatyńskich miastach, takich jak Hvar czy Dubrownik, w Splicie zaczęto egzekwować przepisy dotyczące odpowiedniego ubioru w przestrzeni publicznej. Od 1 stycznia 2023 roku wprowadzono zakaz chodzenia po mieście w stroju kąpielowym lub bez koszulki, ograniczając możliwość takiego ubioru wyłącznie do plaż. Osoby, które nie dostosowały się do tej zasady, narażone były na mandat w wysokości 150

¹² Split Public Order Act: <https://visitsplit.com/hr/6177/split-public-order-act> (dostęp: 02.03.2025).

¹³ Croatiaweek, *Tourist warning signs go up in Split, highlighting potential fines*, 2023: <https://www.croatiaweek.com/tourist-warning-signs-go-up-in-split-highlighting-potential-fines/> (dostęp: 02.03.2025).

¹⁴ N1 Hrvatska, *Puljak: Glavina sad kad je ministar i može nešto napraviti, ne želi*, 2024: <https://n1info.hr/vijesti/puljak-glavina-bi-mogao-pomoci-ne-zeli/> (dostęp: 02.03.2025).

¹⁵ D. Eterović, *Split kontra 'popisanaca', iza ponoći centar pod ključem: 'Samo će se prebaciti na Rivu'*, 2024: <https://net.hr/danas/rtl-danas/split-kontra-popisanaca-iza-ponoci-centar-pod-kljucem-samo-ce-se-prebaciti-na-rivu-1e885dde-1468-11ef-812f-2aa59d6e2c9e> (dostęp: 02.03.2025).

Euro¹⁶. W celu zwiększenia świadomości turystów w kluczowych punktach miasta ustawiono tablice informacyjne przypominające o nowych przepisach. Pierwsze doświadczenia z egzekwowaniem tych zasad pokazały, że wprowadzenie grzywien miało efekt prewencyjny. W porównaniu do poprzednich sezonów znacznie rzadziej można było spotkać turystów nieodpowiednio ubranych w centrum.

Rysunek 1. Tablice informacyjne umieszczone na terenie Splitu

Źródło: Poslovni.hr: <https://www.poslovni.hr/hrvatska/dalmatinskom-gradu-prekipjelo-postavili-su-po-gradu-ploce-upozorenja-na-kazne-zbog-remecenja-javnog-reda-i-mira-4397642> (dostęp: 10.01.2024 r.).

Aby skutecznie zarządzać porządkiem publicznym, lokalne władze zdecydowały się na wzmożenie patroli policyjnych, zwłaszcza w miejscach o zwiększonym ruchu turystycznym. To pozwoliło szybko reagować na incydenty i utrzymywać spokój w miejscach publicznych. W czasie festiwalu Ultra Europe 2024 w Splicie odnotowano wzmożone kontrole. Tylko drugiego dnia festiwalu zatrzymano 125 osób, a ściągnięte grzywny (głównie za posiadanie narkotyków) przekroczyły 50 tys. Euro¹⁷. Już na początku 2023 r. utworzono również specjalne

¹⁶ IUS-INFO: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/u-kupacem-kostimu-na-splitskim-ulicama-150-eura-kazne-53772> (02.03.2025).

¹⁷ Slobodna Dalmacija: <https://slobodnadalmacija.hr/split-i-zupanija/split/tijekom-druge-veceri-ultra-privedeno-125-osoba-i-naplateno-preko-50-tisuca-eura-kazni-uglavnom-zbog-droge-1403766> (dostęp: 02.03.2025).

zespoły strażników miejskich pilnujących porządku wśród turystów. Do dyspozycji było 21 osób patrolujących na ulicach, wspieranych przez kolejnych 12 w gotowości na zgłoszenie. Ich zadaniem było upominanie i karanie osób łamiących uchwały – od picia alkoholu po nieprzystwoity strój¹⁸. Latem 2024 ta polityka była kontynuowana i rozszerzana.

Tabela 4. Postawy mieszkańców wobec nadmiernej turystyki

Miasto	Rok badania	Kluczowe wyniki
Wenecja	2024	79% mieszkańców uznało, że wprowadzenie biletu wstępu do miasta nie rozwiąże problemu nadmiernej turystyki ¹⁹ .
Amsterdam	2024	Około 66% mieszkańców Amsterdamu uważa, że liczba turystów w mieście jest zbyt wysoka, a 60% ankietowanych określa sytuację w centrum jako „irytująco tłoczną” z powodu natłoku odwiedzających ²⁰ .
Barcelona	2023	61,5% mieszkańców Barcelony uważa, że miasto osiągnęło już granice swojej chłonności turystycznej ²¹ .
Majorka	2023	86% ankietowanych mieszkańców Majorki stwierdziło, że żyłoby im się lepiej, gdyby liczba turystów na wyspie była mniejsza. Ponadto 81% uważa, że masowa turystyka nie szanuje lokalnej kultury i zakłóca ich codzienne życie, a aż 96% badanych potępia negatywny wpływ nadmiernej turystyki na środowisko naturalne ²² .

Źródło: Opracowanie własne na podstawie podanych źródeł.

Władze miejskie w 2023 r. skupiły się na doraźnych działaniach porządkowych i ochronie zabytkowego charakteru miasta. W nowej uchwale komunalnej znalazł się np. zapis zakazujący montażu bankomatów i automatów sprzedażowych na obszarach publicznych bez zezwolenia. Miało to chronić estetykę starówki (wcześniej była masowo zaśmiecana bankomatami pod turystów). Rada Miasta podkreślała też, że strefa A (ściśle centrum Splitu w obrębie murów) podlega specjalnej ochronie. Wprowadzono osobny katalog zakazów obowiązujących wyłącznie w tej strefie, aby zapobiegać dewastacji i nadmiernemu ruchowi

¹⁸ IUS-INFO: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/u-kupacem-kostimu-na-splitskim-ulicama-150-eura-kazne-53772> (02.03.2025).

¹⁹ Pressenza: <https://www.pressenza.com/it/2024/05/venezia-a-pagamento-la-parola-ai-cittadini/> (dostęp: 10.03.2025).

²⁰ S. Jacobs, *Dirty and overcrowded: Amsterdam residents worry for the future of the city*, 2025: <https://www.iamexpat.nl/expat-info/dutch-expat-news/dirty-overcrowded-amsterdam-residents-worry-future-city> (dostęp: 10.03.2025).

²¹ Ajuntament de Barcelona: <https://ajuntament.barcelona.cat/turisme/en/actualidad/noticias/over-70-of-barcelona-residents-see-tourism-as-beneficial-to-the-city-1366912> (dostęp: 10.03.2025).

²² H. Huret, *When Tourism Has Gone Too Far*, 2024: <https://www.viewmallorca.com/article-single-long/when-tourism-has-gone-too-far> (dostęp: 10.03.2025).

turystycznemu w najcenniejszych miejscach²³. Dodatkowo, miasto wzmogło utrzymanie czystości i gospodarkę odpadami w sezonie. Przedsiębiorstwo komunalne Čistoća wprowadziło sprzątanie centrum w systemie trzymianowym. Ulice i place są czyszczone także nocą, a nad ranem myje się je z pozostałości po nocnych imprezach. Mimo to latem odnotowuje się nawet 20% więcej śmieci niż zimą (do 250 ton dziennie), głównie z powodu masowego napływu gości²⁴. Lokalna infrastruktura „pęka w szwach”, a część mieszkańców wyraża frustrację. W badaniu z 2022 r. aż 20% mieszkańców Splitu opowiedziało się za ograniczeniem napływu turystów (tzw. „stan wstępnej nietolerancji”). Jest to trend podobny do nastrojów w miastach dotkniętych *overtourism* (tab. 4). Powody to m.in. korki, przepełnienie ulic i komunikacji, zakłócenia porządku oraz rosnące ceny w sezonie²⁵.

W odpowiedzi na rosnące problemy związane z nadmierną liczbą apartamentów turystycznych i ich wpływem na życie mieszkańców, Chorwacja w 2024 roku wprowadziła istotne zmiany w przepisach dotyczących najmu krótkoterminowego. Nowelizacja ustawy o działalności hotelarskiej zaostrza zasady wynajmu mieszkań turystom, zwłaszcza w dużych miastach, gdzie masowa turystyka znacząco wpłynęła na dostępność i ceny lokali dla stałych mieszkańców. Od 2025 roku właściciele mieszkań w budynkach wielorodzinnych będą zobowiązani do uzyskania zgody aż 80% pozostałych lokatorów, aby móc kontynuować wynajem krótkoterminowy. Jeśli w okresie pięciu lat nie zdobędą takiego pozwolenia, stracą prawo do prowadzenia działalności w tym zakresie. Regulacja ta ma na celu powstrzymanie zjawiska tzw. *apartamentyzacji*, czyli przekształcania mieszkań w *quasi-hotele*, co prowadzi do wyludniania centrów miast i wzrostu kosztów życia dla lokalnych mieszkańców. Co istotne, nowe przepisy rozróżniają „*gospodarzy domowych*”, którzy wynajmują część swojego własnego mieszkania i faktycznie w nim mieszkają, od „komercyjnych landlordów”, którzy kupują nieruchomości jedynie w celach inwestycyjnych. Właściciele, którzy nie są rezydentami gminy, w której wynajmują lokale turystom, stracą ulgi podatkowe i zostaną objęci wyższymi stawkami podatkowymi²⁶. Split już wcześniej sygnalizował potrzebę ograniczenia najmu krótkoterminowego w najbardziej obciążonych turystycznie rejonach miasta. Nowelizacja ustawy o turystyce daje gminom możliwość limitowania liczby obiektów noclegowych, a także zamrażania wydawania nowych pozwoleń na wynajem, jeśli analizy wykażą, że przekroczona

²³ Ibidem.

²⁴ D. Eterović, *Turisti pretvorili Split u grad smeća i pišaline. Gradani bijesne; Vlasti: 'Bit će bolje sljedeće sezone'*, 2022: <https://net.hr/danas/vijesti/turisti-pretvorili-split-u-grad-smeca-i-pisaline-gradani-bijesne-vlasti-biti-ce-bolje-sljedece-sezone-42bef538-230a-11ed-84a3-ce84dd4cdecf> (dostęp: 02.03.2025).

²⁵ Novinarz: <https://www.novinarz.online/velo-ili-uvelo-misto-neodr382ivi-split.html> (dostęp: 02.03.2025).

²⁶ Confida: <https://www.confida.hr/blog/news/new-law-hospitality-activities/> (dostęp: 02.03.2025).

została pojemność turystyczna miasta. Minister Turystyki, Tonči Glavina, podkreślił, że nowe regulacje pozwolą poszczególnym miejscowościom określić „profil i pojemność turystyczną”, co oznacza, że miasta będą mogły świadomie wybierać model swojej turystyki, np. skupić się na bardziej luksusowych obiektach i ograniczyć liczbę apartamentów w centrum. Split zamierza skorzystać z tych nowych uprawnień, aby zahamować proces wyludniania się miasta. Lokalne stowarzyszenia, takie jak „Najamnici Zajedno”, od lat alarmowały, że przez masowy najem krótkoterminowy mieszkańcy wyprowadzają się z centrum, a sklepy zaspokajające ich codzienne potrzeby znikają, ustępując miejsca lokalom skierowanym wyłącznie do turystów. Nowe przepisy są więc nadzieją na przywrócenie równowagi pomiędzy turystyką a codziennym życiem mieszkańców i zachowanie autentycznego charakteru Splitu²⁷.

Dotychczasowe skutki zmian i przyszłe perspektywy

Sezony 2023 i 2024, mimo większej liczby turystów, przebiegały spokojniej niż w latach poprzednich. Prezydent miasta Ivica Puljak podkreślał, że miasto odnotowało wzrost odwiedzających, a jednocześnie spadek problemów związanych z nadmiernym hałasem i zakłócaniem porządku. Sukces ten przypisuje się skutecznej profilaktyce – wcześniejszemu rozpoczęciu patroli miejskich oraz kampanii informacyjnej, dzięki którym turyści byli bardziej świadomi obowiązujących zasad. Wprawdzie wystawiono mandaty za nieprzestrzeganie przepisów, jednak największy efekt przyniosła prewencja – odwiedzający rzadziej dopuszczali się niewłaściwych zachowań, obawiając się wysokich kar²⁸. Lokalne media zauważyły znaczący spadek skandalicznych incydentów, które w poprzednich latach negatywnie wpływały na wizerunek miasta. Mieszkańcy, którzy rok wcześniej byli zszokowani skalą ulicznych ekscesów, przyznają, że w centrum zrobiło się czystiej i ciszej. Strażnicy miejscy skutecznie egzekwują zakaz spożywania alkoholu na ulicach i ograniczają nocne zgromadzenia. Nie brakuje jednak głosów krytycznych. Niektórzy przedsiębiorcy zwracają uwagę, że skrócenie godzin otwarcia klubów nocnych może osłabić życie nocne Splitu, a część turystów przeniosła imprezy na *party boaty* oraz rejony poza ścisłym centrum, gdzie ograniczenia nie obowiązują. Firmy organizujące rejsy rozrywkowe odnotowały wzrost popytu, co oznacza, że część nocnej aktywności turystycznej nie została wyeliminowana, lecz jedynie przesunięta w inne miejsca. Lokalne społeczności podkreślają, że same zakazy to za mało –

²⁷ Croatiaweek, *New Croatian tourism regulations unveiled as new era begins*, 2024: <https://www.croatiaweek.com/new-croatian-tourism-regulations-unveiled-as-new-era-begins/> (dostęp: 02.03.2025).

²⁸ N1 Hrvatska, *op. cit.*: <https://n1info.hr/vijesti/puljak-glavina-bi-mogao-pomoci-ne-zeli/> (dostęp: 02.03.2025).

potrzebne są kompleksowe działania, które uregulują ruch turystyczny w sposób bardziej przemyślany²⁹.

Sezon 2024 ujawnił, że Split osiągnął granice swojej pojemności turystycznej. W szczycie lata centrum staje się tak zatłoczone, że – jak obrazowo opisują media – „turysta na turyście, człowiek na człowieku”. Ekspertci są zgodni, że dalszy niekontrolowany wzrost liczby odwiedzających w dotychczasowym tempie jest niemożliwy do utrzymania, dlatego priorytetem na najbliższe lata stanie się dążenie do zrównoważonego modelu turystyki. Planowane działania obejmują limitowanie nadmiernego ruchu turystycznego, zmianę struktury turystycznej oraz inwestycje w infrastrukturę i przedłużenie sezonu turystycznego. Split może w przyszłości ograniczyć liczbę miejsc noclegowych, np. poprzez wstrzymanie nowych inwestycji w apartamenty turystyczne oraz ograniczenia dla statków wycieczkowych, które przywożą i wysadzają w porcie ogromne grupy turystów jednocześnie. Nowe przepisy zobowiązują destynacje turystyczne do stworzenia czteroletniego planu zarządzania ruchem turystycznym, który określi ich zdolność receptywną, w tym maksymalną liczbę turystów, jaką miasto może przyjąć bez szkody dla infrastruktury, środowiska i komfortu mieszkańców³⁰. Władze Splitu deklarują, że chcą przyciągać turystów o wysokiej kulturze osobistej, czyli rodziny i osoby zainteresowane kulturą, zamiast grup młodzieży nastawionych głównie na imprezowanie. Służą temu już wprowadzone regulacje dotyczące hałasu, spożywania alkoholu w miejscach publicznych oraz dress code'u. W kolejnych latach miasto planuje kontynuację kampanii „Enjoy & Respect”, która promuje odpowiedzialne zachowania wśród turystów. Możliwe jest także dalsze zaostrzenie kar finansowych, jeśli dotychczasowe mandaty w wysokości 300 Euro nie okażą się wystarczającym narzędziem dyscyplinującym³¹. Aby złagodzić skutki sezonowości i nadmiernego obciążenia miasta w miesiącach letnich, planowane są inwestycje w nowoczesne sanitariaty, system zarządzania odpadami i rozbudowę transportu publicznego. Split, podobnie jak inne regiony Chorwacji, kładzie nacisk na wydłużenie sezonu poprzez promocję podróży wiosną i jesienią, co ma pomóc w równomiernym rozłożeniu ruchu turystycznego na cały rok³².

Lata 2023 i 2024 przyniosły w Splicie istotne zmiany – surowsze regulacje ograniczyły najbardziej uciążliwe aspekty masowej turystyki, poprawiając jakość życia mieszkańców

²⁹ D. Eterović, *Split kontra...*, *op. cit.*

³⁰ Croatiaweek, *New Croatian...*, *op. cit.*

³¹ I. Lahiri, *op. cit.*: <https://www.euronews.com/travel/2024/11/02/soaring-rent-drunken-behaviour-and-peeing-in-public-split-locals-have-had-enough-of-party-> (dostęp: 02.03.2025).

³² N. Kamińska, *Chorwacja: Przewodnik turystyki na zrównoważone tory. Celem - wysoka jakość*, 2024: <https://turystyka.rp.pl/popularne-trendy/art40265431-chorwacja-przewodnik-turystyki-na-zrownowazone-tory-celem-wysoka-jakosc> (dostęp: 02.03.2025).

i wizerunek miasta. Pomimo pewnych kontrowersji i obaw przedsiębiorców, lokalne media oraz eksperci oceniają wprowadzone reformy jako krok we właściwym kierunku. Władze miasta nie zamierzają jednak poprzestawać na dotychczasowych działaniach – kolejne sezony pokażą, jak skutecznie uda się wdrożyć bardziej zrównoważony model turystyki, który pozwoli Splitowi zachować swój unikalny charakter i jednocześnie czerpać korzyści ekonomiczne z ruchu turystycznego.

Bibliografia

1. Ajuntament de Barcelona:
<https://ajuntament.barcelona.cat/turisme/en/actualidad/noticias/over-70-of-barcelona-residents-see-tourism-as-beneficial-to-the-city-1366912>
2. Bawolek J., Chorwacja ma dość masowej turystyki. Uruchomiono internetową petycję, 2024: <https://www.pap.pl/aktualnosci/chorwacja-ma-dosc-masowej-turystyki-uruchomiono-internetowa-petycje>
3. Bradbury P., Split party tourism: problem, solution simply explained, 2023: <https://total-croatia-news.com/news/travel/split-party-tourism-problem/>
4. Bradbury P., UK Media, Foreign Office Reports on Split Tourism Rules, 2023: <https://total-croatia-news.com/news/travel/split-tourism-rules/>
5. Confida: <https://www.confida.hr/blog/news/new-law-hospitality-activities/>
6. Croatiaweek, New Croatian tourism regulations unveiled as new era begins, 2024: <https://www.croatiaweek.com/new-croatian-tourism-regulations-unveiled-as-new-era-begins/>
7. Croatiaweek, Tourist warning signs go up in Split, highlighting potential fines, 2023: <https://www.croatiaweek.com/tourist-warning-signs-go-up-in-split-highlighting-potential-fines/>
8. Decyzja wykonawcza Rady UE z dnia 22 października 2022: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D2079&from=EN>
9. Europejski Bank Centralny:
<https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/croatia/html/index.pl.html>
10. Eterović D., Split kontra 'popisanaca', iza ponoći centar pod ključem: 'Samo će se prebaciti na Rivu', 2024: <https://net.hr/danas/rtl-danas/split-kontra-popisanaca-iza-ponoci-centar-pod-kljucem-samo-ce-se-prebaciti-na-rivu-1e885dde-1468-11ef-812f-2aa59d6e2c9e>
11. Eterović D., Turisti pretvorili Split u grad smeća i pišaline. Građani bijesne; Vlasti: 'Bit će bolje sljedeće sezone', 2022: <https://net.hr/danas/vijesti/turisti-pretvorili-split-u-grad-smeca-i-pisaline-gradani-bijesne-vlasti-biti-ce-bolje-sljedece-sezone-42bef538-230a-11ed-84a3-ce84dd4cdecf>
12. Huret H., When Tourism Has Gone Too Far, 2024: <https://www.viewmallorca.com/article-single-long/when-tourism-has-gone-too-far>
13. IUS-INFO: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/u-kupacem-kostimu-na-splitskim-ulicach-150-eura-kazne-53772>
14. Jacobs S., Dirty and overcrowded: Amsterdam residents worry for the future of the city, 2025: <https://www.iamexpat.nl/expat-info/dutch-expat-news/dirty-overcrowded-amsterdam-residents-worry-future-city>
15. Kamińska N., Chorwacja: Przystawiamy turystykę na zrównoważone tory. Celem - wysoka jakość, 2024: <https://turystyka.rp.pl/popularne-trendy/art40265431-chorwacja-przystawiamy-turystyke-na-zrownowazone-tory-celem-wysoka-jakosc>

16. Lahiri I., Soaring rent, drunken behaviour and peeing in public: Split locals have had enough of party tourists, 2024: <https://www.euronews.com/travel/2024/11/02/soaring-rent-drunken-behaviour-and-peeing-in-public-split-locals-have-had-enough-of-party-tourists>
17. McMurtry J., *Marketing for Dummies*, Wydanie V, tłum. J. Romański, 2020.
18. N1 Hrvatska, Puljak: Glavina sad kad je ministar i može nešto napraviti, ne želi, 2024: <https://n1info.hr/vijesti/puljak-glavina-bi-mogao-pomoci-ne-zeli/>
19. Novinarz: <https://www.novinarz.online/velo-ili-uvelo-misto-neodr382ivi-split.html>
20. Oficjalna strona internetowa Unii Europejskiej: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending-and-revenue_pl
21. Poslovni.hr: <https://www.poslovni.hr/hrvatska/dalmatinskom-gradu-prekipjelo-postawili-su-po-gradu-ploce-upozorenja-na-kazne-zbog-remeczenia-javnego-reda-i-mira-4397642>
22. Pressenza: <https://www.pressenza.com/it/2024/05/venezia-a-pagamento-la-parola-ai-cittadini/>
23. Slobodna Dalmacija: <https://slobodnadalmacija.hr/split-i-zupanija/split/tijekom-drugaveceri-ultre-privedeno-125-osoba-i-naplaceno-preko-50-tisuca-eura-kazni-1403766>
24. Statista: <https://www.statista.com/statistics/1228395/travel-and-tourism-share-of-gdp-in-the-eu-by-country/>
25. Statista: <https://www.statista.com/statistics/413226/number-of-arrivals-spent-in-short-stay-accommodation-in-croatia/>
26. Statista: <https://www.statista.com/statistics/1275897/croatia-international-tourist-arrivals-by-age/>